

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Qvæstiones Morales Selectiores De Lege Interna Et Externa

discussæ, ac Resolutæ, & in duos Libros divisæ, In quibus, propositis casibus, prima quædam principia, ad plurimas alias Quæstiones similes resolvendas perutilia, subinde examinantur

De Lege Externa

Beati, Gabriele

Augustæ Vindellicorum, 1729

VD18 80376800

9 An lex, directe præcipere possit actum internum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39888

Q V A E S T I O IX.

An lex directe præcipere possit actum internum.

C A S V S.

TITIVS, die quodam festo, sacrum audiebat, ignorans, esse diem festum. Circa medium autem sacri, aduertens, esse diem festum, per illud sacrum præcepto satisfacere noluit, sed intentionem habuit, aliud audiendi; postea tamen, varijs succedentibus negotijs, hanc voluntatem mutavit, nec aliud sacrum audire voluit. Quæritur; Vtrum Ecclesiastico præcepto satisfecerit.

S V M M A R I V M.

4 Intentio satisfaciendi præcepto, præcipi posse videtur, à lege humana. 5 Præceptum, impleri non potest sine eius cognitione. 7 Multo minus cum intentione, illud non implendi. 8 Hac posita, satisfactio non est voluntaria. 9 Non est opus factum ex debito præcepti. 10 Sicut, si missam quis audiret, vt Amico complaceret. 12 Lex humana, actus mere internos, præcipere non potest. 13 Voluntas satisfaciendi præcepto, est actus mere internus. 14 Voluntas ponendi rem præceptam, est virtualiter etiam voluntas satisfaciendi præcepto. 15 Sine intentione satisfaciendi præcepto, illi satisficit. 16 Satis est, ponere rem præceptam.	17 Voluntas non satisfaciendi, non impedit, quin satisfiat. 19 Lex, non præcipit intentionem illi satisfaciendi. 20 Præceptum etiam sine illius cognitione, per accidens, impleri potest. 21 Cur, in obligationibus iustitia, poni non possit res præcepta, sine cognitione obligationis. 22 Voluntas non satisfaciendi præcepto, est inefficax. 23 Non tollit libertatem necessariam ad satisfaciendum præcepto. 24 Vt satisfiat præcepto, satis est ponere rem materialiter debitam. 25 Idemque valet in Voto, ac Pœnitentia. 27 Quando nam requiratur intentio specialis. 28 Quæ præcepta, vt impleantur, specialem intentionem requirant. 29 Præcepto satisficit, qui missam audit animo non satisfaciendi.

- 30 *Quomodo Ecclesia à Beneficiarijs exigere possit intentionem sumendi sacerdotium intra annum.*
- 31 *Etiam ad lucrandas indulgentias aliquam intentionem exigere potest.*
- 32 *An delectari de carniū comestione, in die ieiunij, sit peccatum.*
- 33 *Superior, quomodo dispensare possit in voto pure interno.*

RATIONES DVBITANDI.

2 **Q**uemadmodum Lex semper procedit à Superiore; & dirigitur ad subditos, ita semper versatur circa actiones humanas, tanquam circa propriam materiam; has enim præcipit, vel prohibet; has punit, & aliquando etiam irritat. Quia tamen actiones humanæ, aliæ sunt merè internæ, vt sunt actus intellectus, & voluntatis; aliæ ex internis, & externis compositæ, vt sunt omnes actiones externæ liberæ; hæ enim necessariò semper procedunt ab aliquo actu libero voluntatis, cum eoque vnã actionem humanam integram, ac perfectam constituent, ideo duplex oritur difficultas. Prima est; an lex humana præcipere possit actus merè, internos, & cum externis per se nullo modo connexos. Secunda est, an saltem præcipere possit internos, qui cum externis aliquo modo per se connectuntur; Primam examinamus hic; Secundam examinabimus *Quæst. sequ.*

3 **Q**uentam verò intentio satisfaciendi præcepto, est actus merè internus, cum actio externa præcepta; vt auditio Sacri; ieiunium; officij recitatio, & aliæ similes actiones, liberè poni possint, vel cum intentione satisfaciendi præcepto, vel

sine illa, De hac præcipuè quæritur, an præcipi possit, ita vt ad præceptum implendum sit necessaria.

Aliqui contendunt, non solùm præcipi posse, sed præcipi de facto, ita vt sine illà, præcepto non satisfiat, ideoque Titium, per illam sacri auditionem, præcepto Ecclesiastico non satisfecisse. Ita *Silvester v. hora quæst. 11. dub. 5. nu. 14. Lopez lib. 1. de contr. c. 53. fol. 198. Ledes. c. 37. sum. post 10. concl. fol. 349. relati à Sauch. lib. 1. sum. c. 13. num. 9. & 13. & ex parte. Azor. lib. 10. c. 8. quæst. 7. & c. 12. quæst. 8. Henriq. lib. 9. de Misfa. c. 25. num. 6. in fine.*

Primò: Quia primam partem Sacri audiuit, ignorans esse diem festum, & consequenter dari præceptum de Sacro audiendo. Præceptum autem impleri non potest, sine cognitione præcepti. Tum quia præceptum nulla alia de causâ obligat ad sui notitiam, nisi quia impleri non potest sine sui cognitione. Tum quia, qui præceptum ignorat, non facit actum obedientiæ, ideoque nec implet præceptum.

Secundò: Quia, si quis, ob male acquisita, centum, pauperibus deberet restituere, & huius obligationis immemor, centum in elemosynas tribneret, non propterea debitum exstingueret: Ergo signum est, ad præcepti adimplentionem requiri cognitionem præcepti, & voluntatem illi satisfaciendi. Neutrum autem habuit Titius.

Tertio: Quia, Titius recordatus, esse diem festum, habuit expressam intentionem, per illud Sacrum, præcepto non satisfaciendi. Ergo illi de facto non satisfecit: actus enim, non operatur ultra agen-

agentis intentionem. *L. non omnis, ff. si certum petat. & L. in Agris, ff. de acquir. dom.* Si ergo per illam actionem satisfacere noluit, non satisfecit.

8 Quartò; Quia præcepti satisfactio, debet esse voluntaria, ac libera; præceptum enim est de actione humana. Positâ autem voluntate per illud Sacrum non satisfaciendi præcepto, satisfactio non est voluntaria; non enim est volita, sed nolita, cum Titius voluntatem non habuerit implendi præceptum per auditionem illius Sacri; sed oppositam. Ergo, positâ tali voluntate, de facto præcepto non satisfecit.

9 Quintò; Quia auditio Missæ, ut sit satisfactio præcepti, debet esse auditio Missæ, non est deuotione, sed ex debito præcepti; executio enim rei præceptæ est executio rei debitæ, ex vi præcepti, non verò liberaliter donatæ. Sed qui habet intentionem non satisfaciendi præcepto, dici non potest rem debitam exequi; res enim illa tunc non procedit ab eo, ut debita, sed ut Deo liberaliter donata. Ergo per illam præcepto non satisfacit.

10 Sextò; Quia, si quis, ex pœnitentiâ sibi à Confessario iniunctâ, Missam audire debens, illam audiret, non ut pœnitentiæ satisfaceret, sed ut Amico id ab eo petenti complaceret, verè pœnitentiæ non satisfaceret. Similiter, si debens ex voto quotidie missam audire, dum audit, haberet animum non satisfaciendi, illâ Missâ, sed aliâ, verè Voto non satisfaceret; non enim impleteret promissionem Deo factam, sed alium cultum liberalem ei præstaret. Denique si pro Missâ stipendium accepisset, & dum celebrat,

vellet gratis celebrare; sic celebrando, debitum non extingueret. Ergo signum est ad satisfaciendum præcepto requiri voluntatem illi satisfaciendi; quam quia Titius non habuit, præcepto non satisfecit.

Septimò; Quia præcepta obligant subditos ad illa implenda; Ergo obligant, ut velint illa implere; alioquin non implerentur voluntariè, & modo humano. Sed Titius non habuit voluntatem implendi præceptum. Ergo illius obligationi non satisfecit.

NOTABILIA.

ADuertendum est primò, Legem humanam, actus merè internos, & cum externis non per se, sed solum per accedens connexos, præcipere non posse: Tum quia actus merè internos de facto nunquam præcipit, vel prohibet; Tum quia occulta, soli Deo sunt reserua, *1. Cor. 14. Nolite ante tempus iudicare, quo ad vsque veniat Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium.* Tum quia Superior humanus, per vim legislatiuam, præcipere non potest nisi id, de quo per vim coactiuam, iudicium ferre potest, ac pœnas sumere: ad hoc enim habet vim coactiuam. Sed iudicare, ac punire actus merè internos non potest, cum illos non cognoscat, *c. Sicut tua nos, de Simonia.* Ergo nec illos præcipere, vel prohibere. Tum denique, quia potestas legislatiua, ad rectam Reipublicæ gubernationem essentialiter ordinatur, & ad hunc solum finem Superiori data est. Respublica autem, cum sit visibilis, non rectè gubernatur actu inuisibili: Ergo potestas
Legis-

Legislatiua, ad actum inuisibilem, ac merè internum extendi non potest.

13 Aduertendum est secundò; Voluntatem formalem satisfaciendi præcepto, esse actum merè internum; per se enim, nullam connexionem habet cum actu externo præcepto; cum, die festo, Sacrum audiri possit etiam sine intentione satisfaciendi præcepto; imo cum positiua voluntate illi non satisfaciendi. Quod autem dicitur de intentione satisfaciendi præcepto, valet etiam de quacumque alia intentione; Vnde Ecclesia, nunquam fidelibus præcipit, vt in oratione fundenda, hanc, vel illam habeant intentionem; quia hoc esset, actum merè internum directè præcipere, quod Ecclesia non potest, cum hoc ad eius rectam gubernationem necessarium non sit, & fideles, in actibus merè internis, communionem visibili, communicare non possint.

14 Aduertendum est tertio; Voluntatem ponendi rem præceptam, quæ requiritur ad satisfaciendum præcepto, esse virtualiter etiam voluntatem satisfaciendi præcepto, cum enim, præcepto satisfacere formaliter, nihil sit aliud, quam opus præceptum ponere; eo ipso, quod quis voluntatem habet opus præceptum faciendi, necessariò etiam per se loquendo, saltem virtualiter voluntatem habet præcepto satisfaciendi. Dixi tamen, per se loquendo, quia si quis ex errore, putaret, per illud opus, præcepto non satisfieri; tunc voluntas ponendi opus præceptum, non esset virtualiter voluntas satisfaciendi præcepto. Hæc autem voluntas ponendi rem præceptam, licet requiratur ad satisfaciendum præcepto affirmatiuo; ad satisfaciendum tamen præcepto nega-

R. P. Beati Lib. II.

tio non requiritur; præceptum enim negatiuum, sicut nullam requirit actionem, vt impleatur; ita nullam requirit intentionem, ac voluntatem, nam Ebrius, vel dormiens, aut omnino oblitus, præceptum de non furando sufficienter implet, siue potius non violat; per solam abstinentioniam à furto, sine vllà voluntate. His positis,

RESOLVTIO.

AD Casum Respondetur; Titium satisfecisse præcepto. *Suar. tom. 3. in 3. p. d. 88. s. 3. & lib. 3. de legib. c. 29. Vasquez 1. 2. quæst. 100. art. 9. num. 5. Valen. 2. 2. d. 6. quæst. 2. p. vlt. in fine. Lessius lib. 2. c. 37. d. 10. num. 59. & c. 46. d. 6. num. 42. Bonac. d. 1. quæst. 1. p. 10. num. 9. Sanch. lib. 1. sum. c. 13. num. 9. & 13. Aragon. 2. 2. quæst. 83. art. 13. & alij apud istos.*

Primò; Quia ad satisfaciendum præcepto, non est necesse, habere voluntatem expressam illi satisfaciendi, sed satis est exequi rem præceptam; quamuis enim quis, cum ignorantia præcepti, rem præceptam exequeretur, adhuc præcepto sufficienter satisfaceret; nam adhuc rem præceptam exequeretur. Libera autem rei præceptæ executio, est impletio præcepti.

Secundò; Quia voluntas, quam Titius habuit non satisfaciendi præcepto per illam missam, fuit omnino inefficax, nec impedire potuit, quin præcepto satisfecerit; non enim impedire potuit, quia missam audierit. Hoc autem fuit satis ad præceptum implendum; quia Ecclesia præcipit solum missæ auditionem,

H

nem,

nem, non verò missæ auditionem ex intentione satisfaciendi præcepto; præceptum enim de tali intentione, nullibi extat. Cum ergo missam audierit, præceptum implevit.

18 Tertiò; Quia, si lata fuisset censura contra non audientes missam in die festo, Titius illam censuram non incurrisset; Vere enim missam audiuit. Ergo signum est, quod præceptum implevit; præceptum enim nihil plus præcipit, quam censura.

19 Quartò; Quia, qui facit id, quod præcipitur, satisfacit præcepto, quamcumque tandem intentionem habeat; hæc enim duo, sunt idem. Sed Titius, audiendo sacrum, fecit id, quod ab Ecclesia præcipitur; Ecclesiæ enim solum præcipit, ut in die festo sacrum audiatur. Ergo præcepto satisfecit, quamcumque tandem intentionem habuerit; illa enim non cadit sub præcepto; Vnde, sicut voluntas satisfaciendi præcepto non requiritur ad illi satisfaciendum, ita voluntas contraria non satisfaciendi, non impedit, quin illi satisfiat; contrariorum enim eadem est ratio.

OBIECTIONVM SOLVTIO.

20 **A**D rationes autem in oppositum Respondetur; ad primam; Præceptum, per se, & regulariter, impleri non posse sine cognitione ipsius præcepti, ideoque ad sui notitiam obligare; per accidens tamen, etiam sine illius cognitione, sed solum cum cognitione rei præceptæ, impleri posse, quia impleri potest sufficienter per voluntatem faciendi rem præceptam materialiter, licet non quatenus præcepta est formaliter. Tunc

autem, licet non sit opus obedientiæ formalis, est tamen opus obedientiæ materialis, quod sufficit ad præceptum implendum; neque enim præcepta obligant ad faciendum opus externum, ex motivo obedientiæ; alioquin, qui missam audiret ex motivo vanæ gloriæ, præcepto non satisfaceret; sed obligant solum ad ponendum ipsum actum externum; Actus autem externus, poni potest etiam sine cognitione præcepti.

Ad secundam Respondetur; in obligationibus iustitiæ, poni non posse rem præceptam sine cognitione obligationis, quia res præcepta, est solutio, non donatio; Solutio autem fieri non potest sine cognitione debiti, & voluntate illi satisfaciendi; alioquin non esset solutio, sed liberalis donatio; ideoque debitum non extingueret. In alijs tamen obligationibus, hæc ratio non militat, ideoque, in istis, poni potest res præcepta, etiam sine cognitione præcepti, & sine animo illi satisfaciendi. Si autem debitor, etiam in materia iustitiæ, aliquando in genere, habuisset animum restituendi, casu quo aliquam haberet obligationem, hæc sola voluntas sufficeret, ut, cum date elemosynam, hæc haberet rationem solutionis, & non liberalis donationis, quia, iam procederet ex voluntate illa debito satisfaciendi.

Ad tertiam Respondetur; negando consequentiam; duplicem enim voluntatem habuit Titius, aliam inefficacem non satisfaciendi præcepto, ortam ex ignorantia; aliam efficacem satisfaciendi, volendo efficaciter opus præceptum; & per hanc satisfecit; hæc enim, utpotè, principalior, vicit.

Ad

23 Ad quartam Respondetur; præcepti satisfactionem, debere quidem esse voluntariam; hæc tamen libertas necessaria, non tollitur per voluntatem non satisfaciendi; sicut enim hæc voluntas non impedit, quin omnino libere ponatur res præcepta, ita non impedit, quin omnino libere præcepto satisfiat.

24 Ad quintam Respondetur; ad satisfaciendum præcepto, satis esse, vt sit executio rei debitæ materialiter, non formaliter; neque enim requiritur, vt executio illa à nobis procedat formaliter, vt debita, sed satis est, si à nobis procedat materialiter debita, hoc est, illa, quæ est debita; quia præceptum non obligat ad habendam formalem intentionem obediendi. Illa ergo intentio inefficax non satisfaciendi præcepto, cum non destruat voluntatem efficacem ponendi rem præceptam, consequenter neque impedit, quin præcepto satisfiat.

25 Ad sextam Respondetur; Negando; pœnitentiæ, tunc, ac voto non satisfieri per missæ auditionem; vere enim poneretur res promissa per votum, & à Confessario iniuncta; intentio autem illa inefficax non satisfaciendi, sicut non abstulit voluntatem efficacem audiendi missam, ita auferre non potuit voluntatem sufficientem ad satisfaciendum voto, vel præcepto. Sitamen pro missæ celebratione, stipendium accepisset, tunc requireretur intentio satisfaciendi, quia debitum non extinguitur, nisi per solutionem. Solutio autem, essentialiter includit voluntatem satisfaciendi debito, vt dictum est.

26 Ad septimam Respondetur; præcepta obligare quidem subditos, vt illa velint implere, non tamen per voluntatem spe-

cialem, & expressam, sed solum per voluntatem ponendi opus præceptum; hæc enim, implicite, & virtualiter est voluntas implendi præceptum, cum idem sit, ponere opus præceptum, ac præceptum implere.

COROLLARIA,

Colligitur ex dictis primò. Cum quis præstat opus aliquod multis titulis debitum, requiri specialem intentionem, vt vni potius obligationi, quam alteri satisfiat; cum enim opus ipsum sit indifferens, vt fiat propter hunc finem potius, quam propter alium; per intentionem huius, debet ad hunc determinari potius, quam ad alium, actio enim, ad eum finem valet, ad quem dirigitur, ac ordinatur. Hinc fit, vt, si quis ex Voto, & ex pœnitentiâ sacrum audire debeat; dum illud audit, audire debeat ex intentione huic potius, quam alteri obligationi satisfaciendi; quod si intendat satisfacere obligationi voti, non satisfaciet alteri; si verò opus præstet omnium obligationum immemor, satisfaciet grauiori, quia huic præsumitur velle primo loco satisfacere; *l. Cum pluribus, ff. De solutionibus.* Vnde, si teneatur missam audire ex præcepto, ex voto, & ex pœnitentiâ, Ecclesiæ præcepto satisfaciet, quia hæc obligatio est grauior, quam obligatio contracta ex propria voluntate, aut ex intentione Confessarij.

Secundò. Aliqua dari præcepta positiua, quæ, licet sint de actibus exterioribus, aliquam tamen specialem intentionem necessario requirunt, vt implentur; quia non solum actum externum præ-

præcipiunt, sed etiam internum, cum sit de eorum substantia; præceptum enim præcipiens recitationem Officij, præcipit simul etiam intentionem colendi Deum, quia per talem intentionem, recitatio habet, ut sit oratio, cum alias ex se, sit indifferens, ut fiat, vel gratia addiscendi, vel alios docendi, in quo casu, non esset oratio, idemque dicendum est de Sacramentorum administratione, quæ essentialiter includit intentionem faciendi id, quod facit Ecclesia; Vnde Ecclesia, eo ipso, quod talem administrationem præcipit, præcipit etiam illam intentionem; hæc tamen intentio, non est intentio satisfaciendi præcepto, sed intentio essentialiter constitutiva actionis externæ, in ratione, vel orationis, vel Sacramenti, vel in alia simili specie rei præceptæ.

29 Tertio. Eum, qui missam audiuit animo per illam non satisfaciendi præcepto, sed postea aliam audiendi; si aliam postea audire nolit, non teneri mutare voluntatem, & habere animum per primam satisfaciendi, quia iam præcepto satisfecit, cum opus præscriptum impleverit. Ergo non requiritur, ut habeat intentionem satisfaciendi; ab Ecclesia enim ad talem intentionem non obligatur; unde satis erit, si desistat ab intentione non satisfaciendi præcepto; si enim tollet sufficienter, actuale affectum ad peccatum.

30 Quarto. Intentionem assumendi Sacerdotium intra annum, exigere posse ab Ecclesia à recipientibus beneficium curatum, addita poenâ privationis fructuum in *s. Commissa*, §. *Ceterum, de elect. in 6.* quia Ecclesia id exigat non ex vi præcepti, sed ex vi conditionis, sine qua, Ecclesia

illis beneficij fructus concedere non vult. Cum enim Ecclesia sit beneficiorum domina, aut saltem administratrix, potest sub hac, vel illa conditione beneficia conferre; Vna autem ex conditionibus, est, ut, qui beneficium curatum recipiunt efficacem habeant voluntatem sacerdotium assumendi; quam propterea, si non habeant, fructus non faciunt suos, neque beneficia ipsa retinere poterunt. Hoc tamen non est; actum internum præcipere, sed solum tribuere nolle beneficium, nisi sub conditione alicuius actus interni. *Suarez l. 4. de legib. c. 12. num. 4.*

Quinto. Ecclesiam, ad lucrandas indulgentias, exigere posse aliqua opera sub hac, vel illa intentione, ita ut sine illâ, indulgentiæ non acquirantur, quia talem intentionem exigit, non ut Legislatrix, sed; ut Indulgentiarum administratrix, eamque exigit, tanquam conditionem sine qua dictas indulgentias distribuere non vult; hoc autem modo, exigi possunt etiam actus mere interni, quia nemini sit iniuria.

Sexto. Eum, qui in die ieiunij de esu ³¹ carniū, quas mente reuoluit, simpliciter delectatur, contra ieiunij præceptum non peccare, quia præceptum ieiunij, non prohibet simpliciter, quemlibet actum internum circa esum carniū, sed illum solum, qui est causa actus externi ab illo principaliter prohibiti, quæ est voluntas efficax, carnes tunc comedendi, & illum, qui circa eandem comestionem versatur, ut principaliter prohibitam; hi enim soli cum actu externo connectuntur, & non ille. *Bonac. disp. 5, qu. 7. part. 5, num. 14.*

Septi-

33 Septimò, Superiorem, in voto pure interno dispensare posse. Etiam si votum illi non manifestetur, vt si dicat. *Dispense tecum, si aliqua voto teneris.* Quia dispensatio, non oritur à potestate Legislatiua, sed fit nomine Dei, & in causa, quæ agitur inter hominem, & ipsum Deum. Similiter potest sacerdos absoluerè à peccatis mere internis, etiam non

manifestatis, vt sunt peccata interna oblita. Quia absoluit iurisdictione data à Christo in bonum fidelium, & hi actus, sunt actus iurisdictionis non contentiosa, sed voluntariæ, quæ internam animæ pacem respicit, non vero externam gubernationem, vt respicit iurdictio contentiosa, & lex humana. *Suarez de legib. lib. 4. c. 12. num. 10.*

Q V A E S T I O X.

An lex indirecte præcipere possit actum internum.

C A S V S.

31 **I**N quadam Diocesi erat imposita pœna excommunicationis non contententibus, & communicantibus in Paschate. Vnus autem ex illa Diocesi, indigne communicauit, & alter sine dolore confessus est. Quæritur, an vterque in excommunicationem inciderit.

S Y M M A R I V M.

- 32
- 2 Per confessionem sine dolore satisfieri videtur præcepto annuæ confessionis.
 - 3 Sicut per indignam Communionem satisfiit præcepto Communionis.
 - 4 Actus internus, à Republica præcipi non potest.
 - 5 Cum ab ea puniri non possit.
 - 6 Quot modis actus internus coniungi possit cum externo.
 - 7 Ecclesia, aliquos actus externos prohibet solum sub conditione interni.
 - 8 Qui sine dolore constat præcepto Ec-

clesiastico non satisfacit.

- 9 Confessio sine dolore, non est vera confessio.
- 10 Communio sine interna deuotione, est vera communitio.
- 11 Ecclesia, indirecte præcipit contritionem.
- 12 Actus internus, per externum, cum quo connectitur, sufficienter manifestatur.
- 14 Ecclesia, licet actus internos directe non cognoscat, cognoscit indirecte.
- 15 Ecclesia, præcipit confessionem mortaliū etiam interiorum.